

Védjegykonferencia Isztambulban

A Török Szabadalmi Intézet 1994. évi megalakulásának negyedik évfordulóján konferenciát rendezett a védjegyoltalom aktuális kérdéseiről. A konferenciát a Szellemi Tulajdon Világszervezete és a Német Szabadalmi Hivatal közreműködésével szervezték meg. A Török Füzetek 1997. évi 3. számában Szarka Ernő beszámolt arról, hogy a török iparjogvédelemben az elmúlt néhány évben forradalom zajlott. Noha Törökországban az első védjegyoltalmat 1871-ben engedélyezték, 1994-ig nem volt önálló hatóság az iparjogvédelmi intézmények, azaz a szabadalom, a védjegy, az ipari mintaoltalom stb. kezelésére.

A 90-es évek eleje óta Törökország jelentős lépéseket tett az iparjogvédelem terén az európai normák megvalósításáért a jogszabályalkotási folyamatban. 1994-ig megújították valamennyi iparjogvédelmi törvényüket, és Török Szabadalmi Intézet néven önálló intézményt hoztak létre a jogok engedélyezésére és kezelésére. 1997-ben szabadalmi kérdésekről, ebben az évben pedig a védjegyoltalom aktuális kérdéseiről szervezett az intézet nemzetközi konferenciát.

A konferencia 1998. június 24–25-én zajlott Isztambulban, a Holiday Inn Hotelben, a Márvány-tenger partján, a város híres strandja közelében, gyönyörű környezetben. A konferenciát a Szellemi Tulajdon Világszervezetének egyik főigazgató-helyettese nyitotta meg. Előadói között a Német Szabadalmi Hivatal több szakembere, a török Ipari- és Kereskedelmi Minisztérium több munkatársa, az Ankarai Egyetem néhány professzora, a Török Szabadalmi Intézet elnöke és munkatársai, valamint több török szabadalmi ügyvivő volt megtalálható, akik a védjegyoltalom aktuális kérdéseiről szóltak.

Minden olyan témáról hallottunk előadásokat, amelyek ma a világon a védjegyszakembereket foglalkoztatják. A védjegyoltalom megszerzésének a lehetősége és fontossága, a védjegylajstromozás szerepe a kereskedelemben, a védjegybitorlási esetek megoldása, a védjegy jelentősége az iparban és a nemzetközi kapcsolatokban, a védjegyhasználat, a védjegyoltalom szerepe az üzletemberek életében mind olyan kérdések, amelyek a konferencia mindenféle szempontból terítékre kerültek. Uğur G. Yalçiner, a Török Szabadalmi Intézet elnöke, aki az egész konferencia szervezésében és lebonyolításában is nagy szerepet játszott, hozzászólásaiban mindig megerősítette az intézet fontos szerepét, és a védjegykérdések népszerűsítését ipari és kereskedelmi körökben egyaránt.

Jellemző a török iparjogvédelem rohamos fejlődésére, hogy 1997-ben 15849 hazai és 4781 külföldi védjegybejelentést tettek, összesen tehát 20630-at — ez a szám 1990-ben alig haladta meg az 11000-et. A védjegyek iránti érdeklődés tehát majdnem megduplázódott. A Magyar Szabadalmi Hivatal körülbelül tíz évvel korábban élte át ugyanezt az ugrásszerű fejlődést a védjegybejelentések száma tekintetében. A hazai és a külföldi védjegybejelentések számának növekedése jelzi egy ország nyitottságát, a kereskedelmi tevékenység növekedését, olyan kisvállalkozások megjelenését, amelyek saját termékeik forgalmazásával foglalkoznak, és így védjegyoltalmat kívánnak szerezni a saját termékeikre alkotott megjelölésekre. Másrészt a multinacionális cégek is töreksenek arra, hogy minden — külföldön már használt vagy most megalkotott — szót vagy ábrát az adott országban is oltalom alá helyezzenek.

Törökország iparjogvédelmi törvényeiben mindenhol figyelembe vette a nemzetközi előírásokat és az európai harmonizációs törekvéseket, hiszen Törökország is az Európai Unió tagja

kíván lenni. Ez a törekvés látszott meg a konferencián, a meghívottak részéről és a résztvevők hozzászólásaiban is.

Nagy örömmre szolgált, hogy részt vehettem ezen a rendkívül érdekes konferencián. Nemcsak azért, mert gyönyörű környezetben és igen jó szervezéssel zajlott, hanem azért is, mert kevésbé ismerjük Törökország fejlettségi szintjét, iparjogvédelmi munkáját, szakembereit. Igen jó benyomást tett rám a tapasztalt magas szakmai színvonal és a jelenlévő delegátusok érdeklődése. A kétnapos konferencián — talán hogy ne tévesszük össze egyik napot a másikkal — még arra is gondoltak, hogy a helyszínül szolgáló terem falait megfordítsák. Az első napon a konferenciának délután öt óráig be kellett volna fejeződnie, ezzel szemben — a sok kérdés és hozzászólás miatt — csak pár perccel a fél nyolcra tervezett fogadás előtt ért véget. A második napon a hivatalos program lezárása után személyesen is sikerült találkoznom az intézet elnökével, néhány hivatali és minisztériumi vezetővel, valamint az Ankarai Egyetem egyik professzorával, valódi török kávé mellett. A beszélgetés során érdekes volt hallani Törökország egyik legégetőbb gondjáról, vagyis arról, hogy az ország egyes régiói között milyen óriási eltérések vannak fejlettségi szintben, hagyományokban, és ezek a különbségek milyen mértékben határozzák meg a gazdaság problémáit.

Az Isztambulba látogató szakembert persze nemcsak a védjegykonferencia fogta meg, hanem maga a város is. Különösen az olyan történelmi emlékek megtekintése okozott örömet, mint a Héttorony (Yedikule). A Szülejmánije dzsámi nevezetességei közül egy magyar ember számára a legérdekesebb annak a Nagy Szulejmán szultánnak a sírja, aki Magyarországon Szigetvár ostrománál halt meg.

A Magyar Szabadalmi Hivatal védjegytevékenysége során egyre nagyobb számban jelennek meg Magyarországon is érdekelt török cégek, és egyre inkább tapasztalható, hogy milyen rohamos léptekkel tanulják meg a magyar szabályozást, és igazodnak ahhoz. Hivatalunk védjegykutató szolgálatának rendszeres vendégei ezek a cégek, akik egyre jobban tisztában vannak azzal, hogy védjegyoltalom alatt álló megjelöléssel ellátott árukat a vámrendelkezők szerint csak a jogosult engedélyével lehet behozni az országba. A vámszervek is azt tapasztalják, hogy egyre kevesebb török cég jelenik meg olyan termékkel, amely oltalmazott védjeggyel van ellátva, és egyre inkább arra törekednek, hogy saját védjegyeket alkossanak áruikra.

A világ a 20. század végére ambivalens érzéseket kelt az emberben. Egyrésztől minden pontja néhány óra alatt elérhető, Isztambulba például két óra alatt lehet odarepülni. A város belvárosa, az Arany-szarv-öböl környéke, a Galata-hídtól a Szülejmánije dzsámihoz vezető út — eltekintve a gépkocsiforgalomtól — még talán magán őrzi a hagyományok nyomait. A szállodánktól néhány lépésnyire azonban egy amerikai stílusú bevásárlóközpont épült, amelynek a választéka Pesten, Bécsben vagy Svájcban mindenhol ugyanaz. Hogy ez mennyire jó vagy nem jó, azt nem tudom. De mindezzel együtt sem tudott a világ olyan kérdésekben megegyezni, amelyekkel pedig pénz és energiát lehetne megtakarítani. Gondolok itt szűkebb szakmámra, vagyis arra, hogy 1993 óta próbálnak olyan szabadalmi, illetve védjegyrendszert kialakítani, amelynek segítségével egyetlen bejelentéssel lehetne bármely országban oltalmat szerezni. Ezt mind a mai napig nem sikerült teljes mértékben megvalósítani. Azt sem tudom, hogy ez jó-e vagy nem jó. Amikor azonban az ember kimozdul a szűken vett Európából, többet megért abból, hogy az integráció miért olyan nehéz feladat, és hogy talán nem is baj, ha megőrződik a világ sokszínűsége.

* Adler Györgyné a Magyar Szabadalmi Hivatal főosztályvezetőjeként vett részt a konferencián.

Trabzon város küldöttsége a szigetvári Zrínyi Napok '98 rendezvényein

Ez év májusában írták alá Törökországban azt a megállapodást, amely Trabzon és Szigetvár között testvérvárosi kapcsolatot hozott létre. A két várost Nagy Szulejmán emléke köti össze, a Törvényhozó szultán ugyanis Trabzonban született 1494 novemberében, és Szigetvár ostrománál, a vár bevétele előtt két nappal hunyt el 1566 szeptemberében. A vár hős védelmezőinek állít emléket a város azzal, hogy Zrínyi kirohanása és halála napjának évfordulóján több napos ünnepségsorozattal idézik fel a történelmi múltat. Nagy Szulejmán születésének 500. évfordulóján, a török kormány kezdeményezésére Szigetvár mellett, a szultán elhalálózásának helyszínén hozták létre a Magyar–Török Barátság Parkot, amelyben felavatták a szultán síremlékét is. A barátság park ma már egyformán „zarándokhelye” lett mind a helybeli magyaroknak, mind a Törökországból érkező törököknek. A park, a Zrínyi mellszobor elmúlt évi felállításával, a világon egyedül álló emlékhellyé vált, mert itt — a hőseknek kijáró kölcsönös tiszteletadás és a történelmi megbékélés gondolatának kifejezéséeként — egymás mellett áll mind a győztes, mind a legyőzött emlékműve.

A város nagy lelkesedéssel, gazdag kulturális és sport rendezvényekkel készült ez évben is a Zrínyi Emlékünnepségre. Ennek egyik különlegessége az volt, hogy Asım Aykan polgármester vezetésével küldöttség képviselte Trabzon város önkormányzatát, kereskedelmi- és iparkamaráját. A küldöttség tagjai voltak: Tufan Aydoğan, Remzi Atay, Hakan Gürhan, Cafer Hazaroğlu, Adnan Sağlam, İbrahim Sağlam, Hanefi Saran és Mazhar Yıldırımhan.

Az önkormányzati fogadáson Mozsgai Péter polgármester őszinte baráti szeretettel üdvözölte a vendégeket. Tájékoztatta török barátainkat a város történelméről, a meglévő gondokról, az üzleti lehetőségekről, a foglalkoztatási nehézségekről és a gazdasági élet aktuális problémáiról. Trabzon város polgármestere, Asım Aykan a következőképpen válaszolt a baráti köszöntőre: „Magyarországra jövetelünk előtt nem gondoltuk, hogy Pécs és Szigetvár ennyire fejlett. Nem számítottunk ilyen magas színvonalra. Úgy érzem, hogy az a fejlődés, ami a rendszerváltástól kezdve napjainkig bekövetkezett, a jövőben még jobban növekedni fog. Ez az érzés Magyarország és Szigetvár irányában nemcsak bennünk van meg, hanem köztársasági elnökünkben, Süleyman Demirelben is. Ő járt itt, megismerte Szigetvár városát és részt vett a trabzoni ünnepségeken is, hasonlóan érez mint mi. Elmondhatjuk, hogy együttműködésünket Törökországban állami szinten támogatják. Szívből kívánjuk, hogy a több évszázadra visszanyúló — immár baráti — kapcsolatunk tartós legyen mind a kultúra, mind a kereskedelem, mind egyéb téren. Amikor azt mondjuk, hogy úgy érezzük magunkat mintha otthon lennénk, ezt nem csak udvariaságból mondjuk, valóban úgy is érezzük. Tegnap este amikor el látogattunk a Messzilátó csárdába, ott teljes mértékben az anatóliai építkezés és szokások kerültek a szemünk elé. Ez számunkra nagyon meglepő volt. Szigetvár az európai városok közül számunkra a legszimpatikusabb, és úgy gondoljuk, hogy a város és Törökország közötti kapcsolat, mint egy világra nyíló ajtó fokozatosan szélesedni fog. A történelmi szálak a két nép között nagyon erősek, egy helyről indultunk különböző irányokba, mi délre mentünk, Önök pedig északra; az Európai Unióban ismét találkozni fogunk. A török állam üzenetét és köszönetét szeretném továbbítani, illetve Trabzon városának jókívánságait Szigetvár városának kifejezni.”

Üzleti szempontból fontos esemény volt, hogy a két város ipari és kereskedelmi kamarájának vezetői együttműködési megállapodást írtak alá.

A törökországi küldöttség hivatalos szigetvári tartózkodása, a rendezvénysorozat utolsó napján, a Török–Magyar Barátsági Parkban ért véget, ahol koszorút helyeztek el és fákat ültettek Trabzon város nevében.

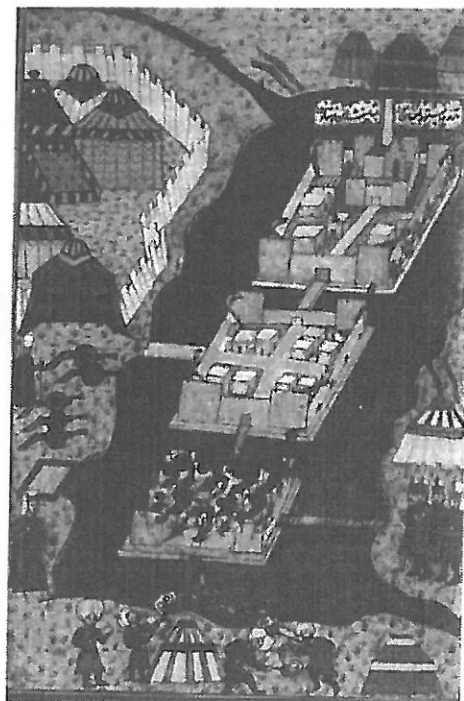
A Zrínyi Napok '98 rendkívül gazdag kulturális programjának egyik fáradhatatlan szervezője volt Horváth László Törökország szigetvári tiszteletbeli konzulja, aki a város tisztségviselőivel együtt igen jó házigazdának bizonyult. Meghívására az emlékünnepek rendezvényein részt vett a Török–Magyar Üzletemberek Egyesületének elnöke, Osman Şahbaz, alelnöke, Mithat Karabıyık, továbbá a Magyar–Török Baráti Társaság elnökségének három tagja: F. Tóth Tibor, Puskás László és e sorok írója. A vendégeket nagy szeretettel kalauzolta a városban helybeli tagtársunk, Petőh Sándor.

A nívós kulturális programok mellett gasztronómiai kuriózum volt az ún. Zrínyi lakoma az Oroszlán étteremben. Az ételeket a csáktornyai Zrínyi udvar 17. századi kéziratos szakácskönyvéből készítette Beke Dezső konyhafőnök. A lakomán részt vevő meghívottak „lajstrom” alapján választhattak a különleges kínálatból: „potyka tiszta borssal fasio salátával, kappan lévő metélt mellyével, tikfi lása töltéssel cicerés rizskása misculancia saláta, biscoctum méztejlel trágázva”. Akinek nem ízlott a töltött csirkecomb, az választhatta a másik főételt: „tehénhús vetrecen módon klödörrel”. A lakoma előtt Ravazdi László a Szigetvári Várbaráti Kör nevében köszöntötte a vendégeket, ezt követően Szántó Mihály, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tanára mondott pohárköszöntőt. Majd nyitó táncként palotást mutattak be a Szigetvári Társastáncok Egyesületének táncosai.

A IV. Nemzetközi Általános Kiállítás és Vásár elsősorban a vállalkozóknak nyújtott lehetőséget a bemutatkozásra és üzletek kötésére. A színvonalas szervezés az ipari- és kereskedelmi kamara helyi elnökének, Szűcs Csabának lelkiismeretes munkáját dicséri. A jól előkészített termékbemutatót dr. Szili Katalin, az országgyűlés alelnöke, és Tóth Sándor, a Baranya Megyei Közigyűlés elnöke nyitotta meg. A kiállítók között voltak a város üzletemberei, Kuba Károly és más élen járó vállalkozók, továbbá japán és török kiállítók. A borkedvelők számára egyik leginkább „látogatott” kiállító a turbéki Novák Zoltán volt, aki jó szívvel kínálta kitűnő borait.

✍ Szimlő Györgyi

16. századi
török miniatúra
a várról
és a városról.

A török család a szociológus szemével

Sokan teszik fel a kérdést: milyenek, hogyan élnek a törökök? Kíváncsiak arra, hogyan élnek a nők és a családok. Nehéz válaszolni, hiszen ne felejtjük: Törökország hatalmas ország, nagy távolságokkal és mintegy 65 millió lakossal. Így szinte mindenre és mindennek az ellenkezőjére is lehet példát találni. Amíg például a jómódú isztambuliak életmódja — párkapcsolataik és családi életük — semmiben sem különbözik a nyugati országokban ismertektől, addig a kelet-anatóliai falvakban nemcsak az iszlám többévszázados normái elevenek, de kitapinthatók a még régebbi nomád, törzsi társadalmak többévezredes hagyományai is.

Mégis, hogy hiteles és többé-kevésbé általános választ tudjunk adni, megkértük dr. Nilgün Çelebit, az Ankarai Egyetem szociológia tanszékének vezetőjét, foglalja össze, mi jellemzi a törökországi házassági szokásokat, illetve a házassági viszonyokat. A professzornő mindenekelőtt a párkapcsolatok családcentrikusságát hangsúlyozta. Kutatásai — kissé számukra is meglepő módon — azt bizonyították, hogy már az oszmán-török korban sem a nagycsalád-modell volt az uralkodó. Falun és városban az ún. „mag”-család az általános, vagyis a fiatal házaspár külön házában vagy lakásban kezdik meg az önálló életet. Az apa-anya-gyermekekből álló család kétfókuszú. Míg a férfi, aki a pénzt keresi, viszonylag nagy körben mozog, s ha elsősorban férfiakkal is, de több emberrel érintkezik, addig a nő köre szűkebb. Ez nem jelenti azt, hogy a négy fal közé volna zárva: szüleivel, testvéreivel, barátnőivel és a szomszédokkal napi érintkezésben áll, látogatóba megy és vendégeket fogad. Az persze természetes, hogy a munkából hazatérő férjét vacsorával várja otthon, s a gyermekeket igen nagy szeretettel és sok-sok türelemmel neveli. Ez a két önálló kör a házaspár személyében szinte csak este érintkezik, így alig-alig támad konfliktus közöttük. S mivel az otthoni körnek a feleség feltétlen királynője, nem érzi magát elnyomottnak.

A városokban mind nagyobb arányban dolgozó, illetve továbbtanuló nők sem kívánnak változtatni ezen a helyzeten, otthoni főszerepükről nem mondanak le, a férjtől legfeljebb némi segítséget várnak el.

A fentiekből is kitűnik, hogy a férfiak és a nők ma is többé-kevésbé külön körökben mozognak. A hagyományos iszlám életforma pedig eleve kizárta a különmű fiatalok találkozását, ezért a házasságok úgy kötöttek, hogy a jegyesek korábban nem is találkozhattak. Vidéken még ma is gyakori, hogy a szülők szemelik ki a menyasszonyt, illetve a vőlegényt. Ma már — ha felügyelet mellett is — a fiatalok találkozhatnak, s ha nem találják egymást szimpatikusnak, a szülők semmiképpen sem próbálják őket egymáshoz erőltetni. Leszámítva a teljesen nyugati normákat követő városi „nagyvilági” köröket, még ma is általánosan elvárják, hogy a leány érintetlenül lépjen a házasságba, tehát a fiataloknak testi kapcsolatai nemigen lehetnek. A házasság azonban nemcsak a leányok, hanem a fiúk számára is vágyott életforma, s minthogy a tévéműsorok, a filmek is bombázzák őket erotikus ingerekkel, a fiatalok nagy várákozással, szeretetre, szerelemre nyitottan indulnak ezekre az említett találkozókra s hacsak nem találják taszítónak a másikat, könnyen képesek magukat szerelmesnek érezni; kedvesek és figyelmesek egymáshoz, hogy a másikat megnyerjék. Ez elég ahhoz, hogy az esetleg nem is egészen egymáshoz illő karakterek — az előbb vázolt kétfókuszú modellben — hosszú távon is együtt tudjanak élni.

A válás kevés. Más gondokat vetett föl azonban a törökök külföldi munkavállalása. A szőke európai nők megszedítették az új környezetben mindenféle szempontból magukra maradt török férfiakat, ami persze nagyon sok család tragédiáját

okozta. Erről azonban a szociológus már múlt időben beszél. Időközben ugyanis a családjegyesítési törvény lehetővé tette, hogy a feleség és a gyermekek is kiutazzanak, és ma már csak az az asszony marad otthon, aki valamilyen okból így határoz. Közben persze az is kiderült, hogy az eltérő környezetből érkező török férfi és például a német nő kapcsolata rengeteg buktatót rejt magában. A külföldön élő török nőknek pedig kinyílt a szemük, megtanultak modernebbül, európaiasabban öltözködni, viselkedni. Ebben — az új iránt a férfiaknál nyitottabb nőknek — a tévé is segített: volt aki még azt is elmondta, hogy a filmekből tanulta meg hogyan kell csókolózni...

A majdnem kizárólag muszlim lakosságú török állam szekularizált, így törvényesen mindenkinek csak egy felesége lehet. Mivel azonban az iszlám engedélyezi a többnejűséget, imám előtt második házasságot is lehet kötni. Ezt azonban csak a jómódúak engedhetik meg maguknak. Minthogy a jog csak az anyakönyvvezető előtt kötött házasságot ismeri el, a második feleség nem örökölhet. Ezért, hogy a második feleség jövőjét biztosítottak lássák, a lány családjá nagy értékű hozományt követel a leendő férjtől. Meg kell szerezni az első feleség hozzájárulását is, amire leginkább akkor van esély, ha a házasság gyermektelen maradt. Ilyen házasság városban szinte egyáltalán nem, s falun is mind ritkábban fordul elő, de van rá példa. Ilyen az egyik kelet-anatóliai származású volt államminiszter esete, akinek két felesége van, s az elsőől tizenegy, a másodikától pedig tíz gyermeke született.

Tasnádi Edit

Kedves Olvasó!

A Francia Nagykövetség megküldte az október 29—31. között sorra kerülő rendezvényük előzetes programját, amelynek címe: „Milyen szerepet töltenek be a folyóiratok az értelmiségi gondolkodásban?”. A rendezvényt a Magyarországi Francia Nagykövetség Kulturális, Együttműködési és Tudományos Osztálya és a Budapesti Egyetemközi Központ szervezi, együttműködve az Ent'revues szervezettel, a Nemzeti Kulturális Alappal és a magyar folyóiratokkal.

Ebből az alkalmából kétnyelvű összefoglaló dokumentumot adnak ki a magyar folyóiratokról, gyakorlati eszköznek szánva az országaink közötti együttműködés elősegítésére. A szervezők szívesen vennék, ha a Török Füzetek olvasói is részt vennének ezen a rendezvényen (cím: Budapest I., Fő u. 17.). Az előzetes programváltozat:

október 29. csütörtök

Helyzetjelentés

9³⁰—12³⁰ Közös pontok, hagyományok
15⁰⁰—18⁰⁰ A magyar és francia folyóiratok jelenlegi helyzete
A kulturális folyóiratok hol helyezendők el a szellemi életben?

október 30. péntek

Hogyan hatnak a folyóiratok a kulturális magatartásra?

9³⁰—12³⁰ A folyóiratok a kortárs alkotási folyamatban:
15⁰⁰—18⁰⁰ a folyóirat, mint az alkotás megjelenési helye?
A folyóiratok: állami ügy?

október 31. szombat

A folyóiratok jövője

9³⁰—12³⁰ Folyóiratok és kiadás
Folyóiratok és az új technológiák
Milyen közönség? Nemzeti vagy nemzetközi?

A szervezők mélyszélesen egyetértenek azzal, hogy a folyóiratok a szellemiség és az alkotás műhelyei, és részt vesznek a kutatásokban, az újrafelfedezés fontos folyamatában. Nagyon remélik, hogy ez a ta-

Alpaslan Ertüngealp, IX. Uluslararası Şeflik Yarışmasında üçüncülük ödülü kazandı

Yarışma bittikten sonra Alpaslan Ertüngealp'ı telefonla kutlayıp onu "Török Füzetek" okuyucularına tanıtmak için ondan bir görüşme aradık. Onunla yaptığımız konuşmayı aşağıda sunuyoruz.

- *Lütfen kendinizi ve ailenizi tanıttın. Müzik öğreniminize ne zaman başladınız?*

1969'da İstanbul'da doğdum. Ailemde çok farklı mesleklerden bireyler var. Babam doktor, ben ise bütün ailede ilk ve tek sanatçıyım. İlk müzik derslerimi 7. yaşında aldım, bir yıl sonra konservatuara girdim, ve piyano eğitimime Özen Veziroğlu'nun sınıfında başladım.

- *Tahsilinize niçin Budapeşte'deki Liszt Ferenc Müzik Akademisini seçtiniz?*

Budapeşte'ye gelmemin hikayesi çok ilginç. 1986 yılının yazıydı. İstanbul Alman Lisesi'nde son sınıfa geçmiştim. Serdar Yalçın - dostum, ağabeyim - o gün hocamı ziyarete gelmiş, ben de ders yapmak için oradaydım. Ders sırasında beni dinledi, hemen ardından "bu çocuk müzisyen olmak zorunda" dedi.

Ertesi gün ailemle konuşmaya, onları ikna etmeye geldi. Bütün aile oturduk ve konuştuk. Babam çok büyük bir ilgiyle dinledi. Son sözü bana bıraktılar.

O zamanlar ailem benim müzisyen olmama sıcak bakmıyordu, ben de üniversite imtihanlarına hazırlanacaktım (okulda fizikte ve matematikte çok başarılıydım, ve yüksek fizik ve astronomi okumaya karar verdim).

Karar verdim. Ertesi hafta Berlin'e gittim. Ailem tarafsız bir müzisyenin görüşlerini almak istiyordu. "Bu çocuk gerçekten denildiği kadar yetenekli mi?" sorusuna cevap Berlin'den geldi. Bir müzik dükkanına girmiştim. Dükkan sorumlusuyla sohbet etmiş ve durumumu anlattım. İsmimi ve telefonumu aldı, birşey bulabilirse beni arayacağını söyledi. Aynı gün öğleden sonra bir telefon geldi. Bu bey her yeri aramış ve Berlin Müzik Akademisinin odamüziği başkanı, aynı zamanda piyanist ve Göbel triosunun kurucusu Horst Göbeli bulmuş, ondan randevu almış. Perşembe sabahı saat 9'da bay Göbelin evindeydim. Beni içeri aldı, 5 dakikam olduğunu, bir şeyler çalmamı söyledi. 3,5 saat sonra ayrıldım oradan. Orada olduğum süre zarfında bana dünyanın en önemli akademileri ve hocaları hakkında bilgi verdi. Kesinlikle müzisyen olmam gerektiğini ısrarla belirtti, ve tercihi bana bıraktığını ama, Moskva, Prag ve Budapeşte akademilerini ilk sırada tavsiye ettiğini söyledi. O dönemin politik ve sosyal durumlarını gözönünde bulundurarak, Viyana ve diğer Avrupa şehirlerinde yaşayan tanıdıklardan ve müzisyenlerden edindiğim bilgiler üzerine 1987 Şubat ayında Budapeşte'ye geldim, şehri tanımak ve mümkünse bazı profesörlerle görüşmek için. Jenő Jandó, Kornél Zemplényi ve Sándor Falvai profesörlerle görüştim, kendimi dinlettim. Aynı ayı beni dinlediler ve beni sınıflarında görmekten memnun kalacaklarını söylediler.

Bu arada Alman lisesini çok yüksek derece ile bitirdim. Üniversite imtihanlarına da girdim. Almanya'da eğitimimi devam ettirebilmek için abitur imtihanını da verdim. Hem Alman, hem Türk diplomalarını aldım. Üniversite kaydımı (Boğaziçi Üniversitesi) dondurdum, Budapeşte'ye geldim, giriş imtihanını verdim ve tam zamanlı piyano sanatçısı ve hocası eğitimime başladım.

- *Macarca çok iyi konuşuyorsunuz. Nasıl öğrenebildiniz?*

Akademide bütün dersler Macarca veriliyordu. 3,5 ayda Macarca öğrendim, ve 1 yılın sonunda akıcı bir şekilde konuşuyordum. Şu anda ana dilim gibi hatta zaman zaman ifade açısında Türkçe'den daha da iyi Macarca konuşuyorum.

- *Kimlerle çalıştınız?*

Jenő Jandó, Attila Némethy, Péter Solymos, György Nándor piyano hocalarımdı, bunun yanında Ferenc Rados, András

Mihály ve György Kurtág gibi büyük hocalarla hem oda müziği, hem de kompozisyon ve piyano solo çalışmalarımı sürdürdüm.

1993'te yüksek dereceyle "summa cum laude" sanatçı-hoca diplomamı aldım. 1994'te Marco Polo plak şirketi ile Ildebrando Pizzetti'nin piyanolu oda müziği eserlerini CD'ye kaydettik. Kemancımız Ankara Üniversitesi'nin Hungaroloji Bölümünü kurmuş olan László Rásonyi'nin kızı, Leila Rásonyi idi.

1995'te Budapeşte Liszt Ferenc Müzik Akademisinin orkestra şefliği bölümüne girdim.

- *Bir piyanist olmanıza rağmen, niçin orkestra şefliğini seçtiniz?*

Her zaman orkestra şefi olmak istemişimdir. Orta okuldayken elime uzunca boya fırçası alırdım müzik setinin önüne geçer, orkestra idare ederdim. Piyano eğitimi görmüş olmam ve bir piyanist ve müzisyen olarak çok yüksek bir düzeye gelmiş olmam, hocam Ervin Lukács'ın yardımıyla orkestra şefliğini çok çabuk kavrayıp kısa sürede çok yüksek bir seviyeye gelmem yardımcı oldu. Mayıs ayında katıldığım IX. Uluslararası Orkestra Şefliği Yarışmasında (Budapeşte'de) elde ettiğim netice de bunun göstergesidir.

- *Macar Televizyonu tarafından düzenlenen IX. Uluslararası Orkestra Şefliği Yarışmasına katılırken bu kadar iyi bir noktaya varacağınızı umdunuz mu? Hangi eserleri idare ettiniz?*

Aslında yarışmaya başvurumu yolladığımda herhangi bir derece elde etmek değildi amacım. Sadece çok yüklü, zor bir repertuar öğrenmek ve kendimi değişik milletlerden orkestra şefleri ile kıyaslamaktı. 26 mecburi eser vardı. Bunların bazılarını da ezbere idare etmek gerekiyordu, özellikle finaldeki 6 büyük senfonik eseri. Bütün eserler arasından en zorları şüphesiz finaldeki 6 eser (özellikle Bartók'un Dans süiti) ve yarı finaldeki Bartók'un Csodálatos mandarin'iydi (Mucizevi Mandarin). Finalde Ravel'in Daphnis ve Chloe'sini idare ettim ve Gala Konserinde ise Bartók'un Dans süitini.

- *Macar bestecilerin eserlerini sever misiniz?*

20. yüzyıl eserlerini genellikle çok seviyorum. Özellikle Bartók'un ve Kodály'nin Macarlığını bir Macar kadar iyi hissettiğimi söylerler kritikerler.

- *Türk bestecilerinin eserlerini seslendirdiniz mi?*

Türk bestecilerinin eserleriyle fazla ilgilenemiyorum, çünkü bunları seslendirecek imkanı, talebi ve orkestralara öğretecek zamanı bulamıyorum. Ama 15 Ekimde Cumhuriyet'in 75. kuruluş yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Budapeşte'de düzenlenecek olan senfonik konserde Macar bestecilerinin yanında Ulvi Cemal Erkin ve Adnan Saygun'un eserleri de seslendirilecek.

- *Çağdaş eserlerle ilgili düşünceleriniz nelerdir?*

İmkan buldukça çağdaş bestecilerin eserlerini de repertuarıma katmak istiyorum. Çağdaş Macar bestecilerle şahsi ilişkilerim var. Bazıları dostlarım, bazıları hocalarım. Günümüz müziği ile ilgili belirtmem gerekir ki, tarih tekrardan ibarettir. Her çağ ve dönemde iyi sanatçılar olacaktır. İcracının sunduğu, dinleyicinin beklentileri doğrultusunda şekillenir. 20. yüzyılın sonunda her konuda yaşanan dekadans bundan 50 yıl sonra geriye bakıldığında çok farklı bir şekilde nitelendirilecektir.

- *Lütfen bize planlarınızdan bahseder misiniz?*

Önümüzdeki sezon aşağı yukarı her ay bir orkestra konserim var. Bunun yanında mezun olmama daha bir yıl var. Mezuniyetten sonra batıya gitmek ve mümkünse bazı büyük şeflerle çalışmak, aynı zamanda da büyük bir orkestranın şefi, sanat yönetmeni olmak istiyorum.

Söylemem gerekir ki, şefliğin yanında piyanist kariyerimi devam ettirmek istiyorum.

László Puskás

Alpaslan Ertüngealp,

a IX. Nemzetközi Karmesterverseny harmadik helyezettje

A verseny befejeztével telefonon gratuláltunk a fiatal karmesternek és interjút kértünk tőle, hogy bemutathassuk a Török Füzetek olvasóinak. Ő szívesen vállalta a beszélgetést, amelynek részleteit az alábbiakban közöljük.

— *Kérem mutassa be magát. Hol, milyen családban született? Mikor kezdett zenével foglalkozni?*

Isztambulban születtem 1969-ben. Apám orvos. Tágabb értelemben vett családban sokféle foglalkozás megtalálható, de az első egyetlen zenész én vagyok. Hétéves koromban kezdtem zongorázni tanulni, és egy évvel később felvettek az isztambuli konzervatóriumba, Özen Veziroglu osztályába.

— *Miért éppen a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára jött tanulni?*

Ennek érdekes története van. 1986 nyarán, amikor az Isztambuli Német Gimnázium utolsó osztályának befejezése előtt álltam, egy alkalommal zongoratanárom korábbi tanítványa, Serdar Yalçın meglátogatta őt, aki egyébként Berlinben tanult zongorázni és karmesterséget, majd visszatért Törökországba. Aznap nekem épp zongoraóráim volt, így hát meghallgatta játékomat. Amint befejeztem a darabot, így szólt: „Ennek a gyermeknek zenei pályára kell mennie!” Másnap Serdar bey eljött hozzánk, hogy szüleimmel is beszéljen és meggyőzze őket. Családom nem nagyon lelkesedett az ötletért, jómagam pedig épp egyetemi felvételre készültem fizikából és matematikából. Eredetileg ugyanis fizikus vagy csillagász szerettem volna lenni.

Végül is apám rábízta a döntést. Én így szóltam: „Elvégzem az egyetemet, diplomát szerzek, de aztán zenét fogok tanulni.” A szerencsés véletlen úgy hozta, hogy Berlinben élő nagybátyám meghívott magához. Családom szeretne volna kikérni egy ottani elfoglalt zenész véleményét is.

Történt, hogy egy zeneműboltban a tulajdonossal beszéltem, elegyedve elmeséltem neki helyzetemet. Ő megígérte, hogy ha talál valakit, telefonon értesít. Már délután csörgött is a telefon, hogy Horst Göbel, aki a Berlini Zeneakadémia kamarazene tanszakának vezetője, egyben zongorista és a Göbel trió alapítója, fogad engem. Két nap múlva megjelentem Göbel lakásán, aki azt mondta hogy öt perce van rám, játszak valamit amit akarok. Végül három és fél óra múlva váltunk el. Bízott, hogy lépjek zenei pályára, és tájékoztatót a világ leghíresebb zeneakadémiái és tanárai felől. Elsősorban a moszkvai, a prágai és a budapesti akadémiákat javasolta, de a döntést rábízta. Az akkori politikai és társadalmi helyzetet mérlegelve, valamint Bécsben és más európai városokban élő ismerőseim és zenészek javaslata alapján 1987. februárjában Budapestre jöttem, hogy megismerjem a várost és ha lehet, találkozzam a tanárokkal is. Jandó Jenő, Zempléni Kornél és Falvai Sándor tanár urakkal sikerült találkoznom, akik külön-külön is meghallgattak. Mindegyikük biztosított, hogy szívesen látna tanítványai közt.

— *Őn nagyon jól beszél magyarul. Hogyan tanulta meg nyelvünket?*

Az akadémián magyarul tartották az órákat. Ezért három és fél hónapig intenzíven tanultam magyarul, és az első év végére már folyékonyan tudtam beszélni. Jelenleg már anyanyelvi szinten beszélek magyarul, sőt bizonyos tekintetben magyarul jobban ki tudom magam fejezni, mint törökül.

— *Kik voltak a tanárai?*

Zongorából Jandó Jenő, Némethy Attila, Solymos Péter és Nádor György. Továbbá olyan híres tanárok oktattak kamarazenére és zeneszerzésre, mint Mihály András és Kurtág György.

1993-ban szereztem meg a zongora művész-tanári diplomát „summa cum laude” eredménnyel. 1994-ben a Marco Polo hanglemezzgyár CD felvételt készített velem Ildebrando Pizzetti hegedű-zongora műveiből. Megjegyzem, hogy a hegedűszólót Rásonyi Leila játszotta, annak a Rásonyi László-

nak a lánya, aki az Ankarai Egyetem Hungarológiai Tanszékének az alapítója és professzora volt.

— *Zongoraművész létére miért választotta mégis a karmesterséget?*

Tulajdonképpen mindig is álmodoztam arról, hogy karmester leszek. Már a középiskolában egy jó nagy ecsetet véve a kezembe, karmesternek képzeltem magam, és a hifitorony előtt vezényeltem az elhangzó művet. Amikor 1993-ban megkaptam zongora művész-tanári diplomámat, úgy éreztem, ennél többre van szükségem. A felvételi után, mint zongorista és zenész —tanárom, Lukács Ervin segítségével — nagyon gyorsan elsajátítottam a karmesterséget. Ezt igazolja a IX. Nemzetközi Karmesterversenyen elért eredményem is.

— *Amikor benevezett a Magyar Televízió által szervezett karmesterversenyre, remélte-e, hogy ilyen jó helyezést fog elérni? Nehéznek ítélte-e a versenyt? Mely kötelező műveket vezényelte?*

Amikor beneveztem a versenyre, nem az volt a célom, hogy díjat nyerjek, mindössze meg akartam tanulni jó néhány nehéz darabot, és a különböző nemzetek karmestereivel össze akartam mérni tudásomat. A verseny tényleg jó alkalom volt erre, hiszen több mint száz jelentkezőből választották ki a mezőnyt. Huszonhat kötelező darab volt, közülük néhányat kívülről kellett vezényelni, köztük a döntőben megadott hat hosszabb szimfonikus művet is. Ezek között a legnehezebb vitán felül a döntőben megadott hat mű volt (különösen Bartók Béla „Táncszvit”-je) és a középdöntő kötelező darabja, a „Csodálatos mandarin”. A döntőben Ravel „Daphnis és Cloe”-ját vezényeltem, a gálakoncerten pedig Bartók „Táncszvit”-jét.

— *Szívesen vezényli magyar zeneszerzők műveit?*

Általában nagyon szeretem a 20. századi műveket. A kritikusok szerint Bartók és Kodály magyarságát ugyanúgy átérzem, mintha magyar volnék. A török és a magyar, illetve a balkáni népzene dallamvilága és ritmikája nagyon hasonló egymáshoz; sőt merem mondani, hogy a török zene ritmikái képletei bonyolultabbak. Az e fajta ritmikái játékoságot és változatosságot jobban átérzem, mint a nyugat-európai emberek. Ez a zene az ereimben lüktet.

— *Török szerzők darabjait is vezényelte már?*

Török szerzők műveivel eddig nem sokat tudtam foglalkozni, mert ezek megszólaltatására lehetőség és igény nem volt, sem pedig időm arra, hogy betanítsam a zenekarnak. Viszont a Török Köztársaság 75. évfordulójának megünneplése alkalmából Budapesten rendezendő hangversenyen magyar szerzők művei mellett Ulvi Cemal Erkin és Adnan Saygun műveit is vezényelni fogom.

— *Hogyan vélekedik a kortárs zenéről?*

Ha lehetőség adódik, kortárs zeneszerzők műveit is szeretném felvenni repertoáromba. A kortárs magyar zeneszerzőkkel személyes kapcsolataim is vannak. Részben barátaim, részben pedig tanáraink is. A történelem ismétli önmagát. Minden korban és időben lesznek jó művek. A mi feladatunk az, hogy az értékeket megőrizzük.

— *Kérem mondjon valamit további terveiről!*

Az előttünk álló szezonban minden hónapban lesz egy-egy koncertem, és egy év múlva diplomázom karmesterségből. Ezután nyugatra szeretnék menni, és valamelyik nagy karmester mellett dolgozni. Ugyanakkor remélem, hogy egy jó zenekar karmestere is lehetek. A karmesterség mellett azonban zongoraművészi karrieremet is folytatni szeretném.

Gratulálunk az igen jó helyezéshez és további sok sikert kívánunk. Szívesen adnánk hírt majd életútjának főbb eseményeiről. Jusson eszébe néha, hogy a Magyar—Török Baráti Társaság a jövőben is figyelemmel kíséri munkásságát és várja a híreket sikereiről.

☞ Puskás László

HÍREK

Tiszteletbeli elnökünk, Fehér Géza
törökországi elismerése

A Török Történeti Társaság elnöke az alábbi tartalmú levelet juttatta el tiszteletbeli elnökünkhöz:

T. C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU
BAŞKANLIĞI

Sayın: APK. Şb. 214-158/1060 Ankara, 22. 7. 1998.
Konu: Şeref Üyeligi hk.

Prof. Dr. Géza Fehér
Petzvál J. u. 28.
Budapest, 1115
MACARISTAN

Türk Tarih Kurumu Bilim Kurulu'nun 8 Mayıs 1998 günü yapılan toplantısında Türk ve Türkiye tarihi, özellikle Türk kültürü ve Türk-Macar ilişkilerinin güçlendirilmesi konularında yapmış olduğunuz değerli çalışmalarınız ve araştırmalarınızdan dolayı Türk Tarih Kurumu Şeref Üyeligi'ne seçilmiş olduğunuzu bildirir, sizi şahsım ve arkadaşlarım adına kutlarım.

Çalışmalarınızda başarılar diler, saygılar sunarım.

Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu
Türk Tarih Kurumu Başkanı

„TÖRÖK KÖZTÁRSASÁG
MINISZTERELNÖKSÉG
ATATÜRK KULTURÁLIS, NYELV ÉS TÖRTÉNELMI
LEGFŐBB TÁRSASÁG
TÖRÖK TÖRTÉNETI TÁRSASÁG
ELNÖKSÉGE

Szám: APK Sb. 214-158/1060 Ankara, 1998. 7. 22.
Tárgy: Tiszteleti tagsági ügy

Prof. Dr. Fehér Géza
Petzvál u. 28.
Budapest, 1115
Magyarország

A Török Történeti Társaság Tudományos Tanácsa tudatja, hogy az 1998. május 8-i ülésén a törökök és Törökország történelme, mindenek felett a török műveltség és a török-magyar kapcsolatok elmélyítése tárgyában kifejtett értékes munkássága és kutatásai elismeréseként a Török Történeti Társaság tiszteleti tagjává választotta. Önnek magam és munkatársaim nevében legjobb kívánságaimat fejezem ki.

Munkásságához sikereket kívánva tisztelettel köszöntöm.

Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu
a Török Történeti Társaság elnöke

A kitüntető szakmai elismeréshez ezúton is tisztelettel és őszinte szeretettel gratulálunk.

A Török Kulturális Minisztérium Könyvtári Főigazgatósága folyó évre már megemelt példányszámban fizette elő a Török Füzeteket. A megkötött szerződés alapján immár négyszáz közkönyvtár részére kell továbbítanunk az egyre több török nyelvű írást is tartalmazó kiadványunkat. Ezzel az előfizetéssel Törökország valamennyi jelentős településének könyvtárában elérhetővé vált a Török Füzetek.

Meghívó

A Török Köztársaság kikiáltásának 75. és a köztársaság első elnöke, Mustafa Kemal Atatürk elhalálózásának 60. évfordulója alkalmából a Magyar-Török Baráti Társaság elnöksége megemlékezést tart.

A megemlékezés helye: Nemzetek Háza, 1062 Budapest, Bajza u. 54.

Időpontja: 1998. október 20. 17³⁰.

Előadást tart: Prof. dr. Katus László, a történelemtudomány kandidátusa, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem tanára.

Tagtársainkat a megemlékezésre szeretettel várja az elnökség.

Ünnepi hangversenyt tartanak a Török Köztársaság megalakulásának 75. évfordulója alkalmából a Zeneakadémia Nagytermében, 1998. október 15-én 19³⁰ órakor. A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát Alpaslan Ertüngaalp vezényli. Szólista: Hüseyin Sermet.

Ótörök köemberek

Kunkovác László etno-fotográfus belső-ázsiai nomádok 6-9. századi szobrászművészetéről szóló kultúrtörténeti tárlatát nyitják meg a budai Várban, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal Táncsics Mihály u. 11. szám alatti székházában, október 21-én 16 órakor.

Tagtársunk október 27-én és 28-án 17 órakor magyarózó tárlatvezetést tart.

ISZTAMBULI UTAK

A TRANS-LINE Bt. hatnapos autóbusszos utakat szervez Isztambulba az alábbi időpontokban:

szeptember 27-október 2.	Érdeklődés esetén je-
október 11-16.	lentkezni lehet Kopácsy
október 25-30.	Zoltánénál.
november 8-13.	
november 22-27.	Cím: TRANS-LINE Bt.
december 6-11.	1141 Budapest, Szugló u.
december 29-január 3.	176., telefon/fax: 363-38-19

TÖRÖK FÜZETEK

A Magyar-Török Baráti Társaság időszaki lapja

Szerkesztőbizottság:

Dávid Géza, Gál Tímea, Puskás László, Szmiló Györgyi
és F. Tóth Tibor

Felelős szerkesztő: F. Tóth Tibor

Tervezés, tipográfia: Takács István

Levélcím/adres: Magyar-Török Baráti Társaság

H-1062 Budapest, Bajza u. 54. Fax: 266-30-35.

HU ISSN 1217-6141

9823513 Akaprint Kft. F. v.: Freier László